

Parlamentul
Republicii Moldova

VIG 01/02-66

13.06.2024

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Biroul Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În temeiul art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează Parlamentului spre examinare, cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului Educației al Republicii Moldova ("Legea învățământului artistic").

Anexe:

Proiectul de lege

Nota informativă

Digitally signed by Gavrouc Vitali
Date: 2024.06.19 15:37:45 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

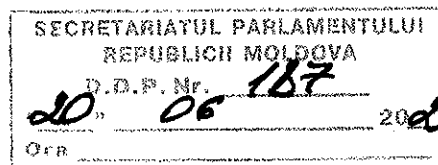

Deputați în Parlament

Vitali GAVROUC

Marcela NISTOR

Digitally signed by Nistor Marcela
Date: 2024.06.19 15:48:58 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

LEGE

**pentru modificarea Codului Educației 152/2014
(„Legea învățământului artistic”)**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 319–324, art. 634), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. **Articolul 3** se completează cu următorul cuprins:

„învățământ artistic - parte componentă a sistemului național de educație care cuprinde toate nivelurile de învățământ și asigură formarea, dezvoltarea, perfecționarea competențelor profesionale și fundamentale specifice domeniului artistic printr-o diversitate de programe implementate în toate tipurile de instituții, combinând activitățile practice, teoretice și de creație;

învățământ artistic academic este o formă de educație artistică structurată, care urmează un curriculum riguros și standardizat, având ca obiectiv obținerea de calificări formale și dezvoltarea competențelor profesionale în domenii artistice specifice. Acest tip de învățământ pune accent pe instrucția sistematică, evaluarea periodică și pregătirea pentru cariere profesionale în artă;

învățământul artistic non-academic este o formă de educație artistică flexibilă, care se concentrează pe experiența practică, explorarea liberă și dezvoltarea personală, fără a urma un curriculum riguros sau a viza obținerea de calificări formale. Învățământul artistic non-academic încurajează creativitatea individuală și exprimarea personală, oferind posibilitatea de a se angaja în activități artistice într-un mod mai flexibil și adaptat nevoilor și intereselor;

învățământ artistic academic specializat este învățământul organizat pentru copii cu aptitudini deosebite în domeniul artelor în cadrul instituțiilor specializate de învățământ în baza programelor de studii aprofundate conform domeniilor de profil cu scopul formării și dezvoltării competențelor artistice de înaltă performanță și asigurării continuității unui parcurs profesional;

învățământ artistic academic complementar este învățământul organizat pentru copii cu aptitudini și interes de a studia în domeniul artelor care realizează funcția de extindere și complementaritate în raport cu învățământul formal și oferă oportunități de dezvoltare a abilităților și potențialului creativ cu posibilitatea profesionalizării în vederea încadrării ulterioare în instituțiile specializate de profil;”.

2. **Articolul 15** se completează cu litera d¹) și e¹) cu următorul cuprins:

- „d¹) instituție de învățământ artistic academic complementar primar și secundar, ciclul I - școală de muzică, arte și arte plastice, etc.;

e¹) instituție de învățământ artistic academic specializat cu programe integrate – învățământ primar și secundar, ciclul I și II – liceu de muzică, arte plastice, sport, liceu teoretic cu profil etc.”

- litera h) și i), după textul „instituție de învățământ,” se introduce textul „artistic și”.

- litera j) se abrogă. (j) instituție de învățământ secundar vocațional de arte, sport etc. - școală;)

- litera m) prima liniuță (paranteză), cuvintele „școală (de arte: arte plastice, muzică, teatru; de sport etc.)” se exclud.

3. Articolul 16 se completează cu alineatul (5¹), cu următorul cuprins:

„(5¹) În învățământul artistic la disciplinele de profil, evaluarea rezultatelor învățării este realizată prin note.”

4. La articolul 17:

- alineatul (1), după textul „liceal,” se introduce textul „artistic,”.

- alineatul (7) textul se înlocuiește cu următorul cuprins: „La finalizarea studiilor în cadrul instituțiilor de învățământ sportiv și artistic academic complementar, absolvenților care promovează examenele de absolvire li se acordă certificate de competență profesională, conform nivelului de învățământ promovat, eliberate conform standardelor aprobate de MEC. În cazul nepromovării examenelor se acordă adeverință eliberată de către instituție.”

5. La articolul 20, alineatul (2), după textul „de asemenea,” se introduce textul „învățământul artistic,”.

6. Codul Educației se completează cu TITLUL V¹ cu următorul cuprins:

„TITLUL V¹: ÎNVĂȚĂMÂNTUL ARTISTIC

Articolul 31¹. Învățământul artistic

(1) Învățământul artistic asigură dezvoltarea multilaterală a personalității sub aspect artistic, social și de agrement, contribuind la îmbogățirea spațiului cultural și spiritual al societății prin promovarea și valorificarea patrimoniului național și universal.

(2) Standardele educaționale pentru toate tipurile de învățământ artistic sunt elaborate de către Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Culturii, cu participarea cadrelor didactice universitare și preuniversitare și centrelor metodice specializate în domeniul învățământului artistic;

(3) Ministerul Educației și Cercetării, conform prevederilor acestui cod, va asigura elaborarea și implementarea politicilor educaționale în învățământul artistic, luând în considerare specificul, diversitatea și transversalitatea acestuia, implementând strategii educaționale adaptate la fiecare categorie de învățământ artistic.

Articolul 31². Învățământul artistic academic se divizează în două categorii, având obiective și cerințe educaționale distincte:

(1) Învățământul artistic academic specializat:

- a) secundar, ciclul II, nivelul 3 - clase cu profil arte în cadrul liceelor teoretice;
- b) secundar, ciclul II, nivelul 3 - liceele republicane de specialitate;
- c) secundar, ciclul I și II, de nivelul 3 și 4 - instituții secundare de arte - colegiul de coregrafie;
- d) secundar, de nivelul 4 și 5 - instituții secundare de arte - colegii și centre de excelență;
- e) superior, nivelul 6-8 - Academie/ Universitate.

(2) Învățământul artistic academic complementar:

- a) primar și secundar, ciclul I, nivelul 1 și 2 - școlile de artă (muzică, teatru, dans, arte plastice etc);
- b) secundar, ciclul I, nivelul 2 - clase cu profil arte în cadrul liceelor teoretice.

Articolul 31³. Învățământul artistic academic specializat

(1) Învățământul artistic academic specializat este axat pe cultivarea excelenței în domeniu, prin dezvoltarea competențelor și abilităților artistice, începând de la nivelul primar (după caz preșcolar sau gimnazial) până la studiile superioare;

(2) Admiterea în instituțiile de învățământ artistic se face prin evaluarea aptitudinilor specifice profilului, pe bază de concurs.

(3) Educația oferită în cadrul învățământului artistic are caracter formal și continuu, integrând armonios componentele specifice artei și educației generale, asigurând o formare echilibrată, complexă și pe tot parcursul vieții;

(4) Studiile în învățământul artistic academic specializat nu este obligatoriu. În cazul nepromovării disciplinelor de profil, elevul este exmatriculat, cu posibilitatea continuării studiilor la o instituție de învățământ general;

Articolul 31⁴. Învățământul artistic academic complementar

(1) Învățământul artistic academic complementar este benevol, se organizează în școli de muzică, artă și artă plastică, sub formă de lecții teoretice și practice specifice profilului, desfășurate în grup și/sau individual.

(2) Admiterea în instituțiile de învățământ artistic academic complementar se face prin evaluarea aptitudinilor specifice profilului, pe bază de concurs.

(3) În învățământul artistic academic complementar serviciile educaționale sunt oferite contra plată, conform legislației în vigoare.

(4) În funcție de specificul activității, fiecare instituție de învățământ artistic academic complementar, în baza prevederilor Regulamentului-tip aprobat de MEC își

elaborează propriul regulament de funcționare, coordonat cu organul local de specialitate în domeniul învățământului.”

7. La articolul 37, alineatul (1) se modifică după cum urmează:

(1) Învățământul extrașcolar este benevol și se organizează, în funcție de interesele și opțiunile copiilor și tinerilor, în instituțiile de învățământ general, inclusiv în instituțiile de învățământ extrașcolar și de învățământ artistic non-academic, publice și private (centre, palate și case de creație, sport, tabere de odihnă, centre sportive de pregătire a loturilor naționale etc.), sub formă de activități educative specifice, desfășurate în grup și/sau individual, sub îndrumarea cadrelor didactice cu pregătire specială, în colaborare cu familia, unități socioculturale, mass-media, organizații de copii și tineret.

8. La articolul 37, alineatul (5) se exclude „Instituțiile de învățământ extrașcolar publice pot presta servicii educaționale contra plată doar suplimentar la cele prevăzute în planul de învățământ și curriculum, conform legislației în vigoare.”

9. La articolul 53, alineatul (6), cuvântul „acompaniator,” se exclude.

10. În textul Codului Educației, în toate cazurile, cuvântul „învățământ” se înlocuiește cu cuvântul „învățământ” la forma gramaticală corespunzătoare.

Art. II. – Guvernul, în termen de șase luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va elabora și va aproba actele normative necesare pentru implementarea acesteia.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege privind modificarea Codului Educației

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative („legea învățământului artistic”) a fost elaborat de către deputații în Parlamentul RM, alături de grupul de lucru organizat de Ministerul Educației și Cercetării prin ordinul Nr. 29 din 12.01.2024, cu participarea reprezentanților ministerului de resort și a experților notorii din domeniul învățământului artistic.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Starea actuală din domeniul învățământului artistic este caracterizată printr-un set de probleme funcționale care nu au fost adresate niciodată de un cadru de experți din domeniu, și nici nu au fost reflectate în actele legislative.

În primul rând vorbim despre existența unei percepții publice greșite/stereotipizate/incomplete a specificului parcursului educațional al unui artist/unei artiste, al reprezentanților și reprezentanțelor domeniului artistic, atât pe filiera de activitate propriu zisă, cât și pe cea pedagogică. Iar percepția publică este reflectată și în abordările pe care le are statul/ministerul față de acest segment. Or, pentru asigurarea și menținerea unui nivel artistic performant, a continuității profesionale, este nevoie de o abordare specifică și comprehensivă a domeniului – ce reprezintă el, cum funcționează, cum se repartizează resursele umane și financiare vs cuantumul efortului depus, care sunt costurile reale în domeniu și beneficiile generate pentru societate, dar și raportul cost-beneficiu.

Răspunsurile la aceste întrebări nu sunt atât de evidente precum par, și unul din scopurile prezentului proiect de lege este, pe lângă structurarea și aducerea cadrului normativ în concordanță cu realitățile și necesitățile din sistem.

Cele mai importante caracteristici specifice exclusiv domeniului învățământului artistic, care fac o distincție clară față de alte sectoare, sunt:

- formarea profesională completă începe la vârste timpurii, așa încât specialitățile academice sunt obținute în general pe parcursul ciclurilor I, II și III (școală-liceu-universitate), față de determinarea profesională începând din ciclul III (universitar) în alte sectoare;
- axarea pe competențele practice (ce excepția disciplinelor teoretice de specialitate), ceea ce necesită o abordare flexibilă în special la nivelele universitar și post-universitar
- accesarea în profesie în bază de concurs: a abilităților primare („copii talentați/dotați”) la etapa incipientă, a competențelor și performanțelor la etapele următoare;
- diversitatea de specialități, fiecare dintre care necesită abordări individualizate (termene de studii diverse, programe individuale);
- diversitatea de tipuri de instituții, conform cerințelor pentru formarea academică în cadrul fiecărei specialități, care necesită și abordări specifice tipului și scopului;
- targetarea concomitentă atât spre formarea academică, cât și spre dezvoltarea culturală personală, agrement, ca două scopuri distincte (**academic și non-**

academic/amator) ale educației în domeniu;

- existența unei verticale educaționale clare, subsistemul artistic având practic o comunitate pedagogică unică pentru toate nivelele de studii;
- organizarea instituțiilor în baza unui sistem centralizat și ramificat (piramidă funcțională) în concordanță cu cerințele fiecărui segment;
- necesitatea categorizării la subsistemul învățământului artistic, ca structură unică și indivizibilă, a instituțiilor care momentan sunt divizate reprezentativ între diverse centre decizionale, inclusiv la alte ministere, precum ar fi: învățământul general, învățământul profesional tehnic, învățământul superior, Ministerul Culturii, la care se adaugă implicațiile privind fondatorii, dar și factorii de decizie regionali (la fel, repartizate între trei tipuri de zone de responsabilitate - direcțiile de învățământ, cultură sau patrimoniu), ceea ce complică managementul subsistemului și creează impedimente insurmontabile în activitatea domeniului ca un întreg;
- existența și indispensabilitatea formei individuale (sau asistate de maeștrii de concert) de organizare a cursurilor specializate (un profesor – un elev) ca o parte considerabilă a procesului de studii;
- necesitatea exersării (pregătirii, orelor individuale, repetițiilor) a elevului/studentului, proces care nu este într-un totu identic cu „temele pe acasă” în învățământul general, deoarece implică pregătirea programelor, lucrărilor, proiectelor, rolurilor, spectacolelor în timp, cu verificarea permanentă a etapelor de pregătire de către profesori – proces mai degrabă asemănător tezelor universitare, cu generarea la final a produsului artistic (concert, pictură, spectacol etc);
- caracterul locomotoric (muscular) al activităților artistice, ceea ce are similitudini cu sportul și necesită exersare permanentă, în cadrul proiectelor sau înafara lor, pentru menținerea formei profesionale, iar în cazul abținerii/pauzelor poate duce la pierderi ireparabile în competențe, până la imposibilitatea de a continua;
- necesități materiale speciale suplimentare (instrumente, rechizitoriu, încăperi, materiale rulante);
- necesitatea adaptării curriculare pentru programe atât combinate, cât și complementare, în acest sens complexitatea fiind echilibrarea între disciplinele generale și cele specializate, dar și menținerea unui număr acceptabil de ore de studii pe săptămână și altele.

Având în vedere acești parametri indispensabili, constatăm dezechilibrul vizibil între cadrul normativ existent și realitățile în care sunt nevoite să supraviețuiască instituțiile din subsistemul învățământului artistic, care au fost puse de fapt în situația în care au fost nevoite să ocolească cu dibăcie obstacolele regulatorii sau normele imposibil de implementat. Cauzele sunt multiple, principala fiind abordarea generalistă a sistemului educațional, fără distincția între domenii conform necesităților obiective. Or, formarea profesională în domeniul artistic necesită un efort atât de considerabil (în termeni de timp și efort dedicat de către aspiranți pentru a dobândi meseria de artist, dar și a costurilor suportate de stat pentru a le oferi acest tip de studii), încât și abordările normative trebuie să fie adaptate cu precizie chirurgicală, dar și cu o flexibilitate rezonabilă.

Prezentul proiect de lege vine să soluționeze o parte din problemele din învățământul artistic, dar și să deschidă calea pentru elaborarea actelor normative subsecvente sau eliminarea curențelor operative sau de ordin tehnic care vor apărea pe parcurs. Crearea unui cadru legal la nivel de cod va impulsiona domeniul, permițându-i nu numai să se dezvolte multilateral, dar și să devină un exemplu pentru subsistemele respective din regiune, care se confruntă cu probleme similare, Republica Moldova reușind până astăzi să-și mențină o poziție de lider regional în domeniul cultural-artistic pe filiera educației academice și să păstreze o mare parte din moștenirea bogată de tradiții academice

ancorate în diverse rădăcini de geneză.

Deci, scopul primordial al prezentei legi este de a structura subsistemul învățământului artistic, de a aduce claritate în tipurile de instituții și de a reflecta cei mai de bază parametri existențiali în cadrul normativ. La fel, urmare a modificărilor propuse, în concordanță cu strategia de dezvoltare „Educație 2030” și cu prevederile generale ale codului Educației întru realizarea obiectivelor de acordare a serviciilor educaționale de înaltă calitate cetățenilor conform necesităților, vor fi create structurile necesare în cadrul ministerului de resort pentru a gestiona procesele educaționale specifice învățământului artistic, dar și o pentru comunicare interinstituțională constantă și eficientă, incluzând și comunitatea academică în elaborarea actelor regulatorii și a metodologiei din domeniu.

Documentele de referință pentru elaborarea proiectului sunt Codul educației al Republicii Moldova nr.152/2014, cu modificările ulterioare, Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Cadrul de referință (2020), Raportul Magenta (2021), Studiul Parlamentar învățământ artistic (2022), analiza „Sinteza învățământului artistic” (2023).

Totodată, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative va asigura realizarea Obiectivului specific 2.11. Dezvoltarea școlilor de arte și a școlilor sportive, astfel încât până în anul 2025 numărul de participanți să crească cu 3-5% anual, în special a celor din familii vulnerabile, în situații de risc și/sau a celor cu comportament deviant și a celor cu nevoi speciale, din programul de implementare a strategiei de dezvoltare „educația 2030” pentru anii 2023-2025, a acțiunii nr. 2.11.3. Reactualizarea cadrului normativ al școlilor de arte și al școlilor sportive, sincronizându-l, în mare parte, cu cel formal din Monitorizarea Planului de acțiuni pentru realizarea Programului de implementare a Strategiei de dezvoltare „Educația 2030”, pentru anii 2023-2025 și a acțiunii nr. 2.17 din Planul de activitate al Ministerului Educației și Cercetării pentru anul 2024. La fel, Strategia de dezvoltare „EDUCAȚIA 2030” a stabilit o direcție prioritară de acțiune, ce vizează învățământului extrașcolar*, precum:

Obiectivul general 2. Asigurarea accesului la educație de calitate pentru toți pe întreg parcursul vieții (ODD-4);

Indicatorul 7. Asigurarea oportunităților de învățare și educație pentru toți cetățenii pe tot parcursul vieții în context formal, nonformal și informal: Rata acoperirii necesităților de validare și certificare a competențelor obținute în contexte de educație nonformală și informală, %; Numărul de elevi în școlile de arte, mii; Numărul de elevi în Centre de creație, mii.

Conform Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, *Sistemul (subsistemul) educației nonformale nu asigură, în mare parte, necesitățile și opțiunile elevilor, tinerilor și ale adulților.*

Situație și argument. Problema privind eficiența educației nonformale în Republica Moldova trebuie privită din două perspective: educația nonformală a elevilor, realizată prin învățământul extrașcolar (art. 36, cap. VII din Codul educației al Republicii Moldova nr.152/2014); educația nonformală a tinerilor și a adulților realizată prin formarea profesională și generală continuă (formarea culturii generale/ dezvoltarea personală).

1) Analizând datele statistice și datele din Raportul „Evaluarea cuprinzătoare a sectorului educațional din Republica Moldova” (2019) constatăm următoarele:

- în ultimii zece ani s-a înregistrat o ușoară creștere a numărului de elevi implicați în activități de educație nonformală. Totodată, procentajul

acestora, în raport cu numărul total de copii/elevi, rămâne a fi mic – cca 20-30%;

- în aceeași perioadă a crescut nesemnificativ numărul centrelor de creație – de la 46 în anul 2010 până la 49 în 2021; totodată a crescut și numărul școlilor de muzică, arte și arte plastice – de la 112 în 2010 la 118 în 2021, astfel fiind create condiții de sporire a numărului de copii încadrați;

- rețeaua națională a centrelor de tineret creată de Ministerul Educației și Cercetării în 2017, cu sprijinul partenerilor de dezvoltare, activează în 22 de raioane și municipalități (în mai mult de 40 de comunități). Pe lângă sprijinul acordat tinerilor în implicarea civică și participarea la procesul decizional la nivel local, oferă o serie de programe/servicii prin aplicarea metodelor de educație nonformală în desfășurarea unor astfel de activități;

- problema cadrelor didactice rămâne a fi acută pentru educația și învățământul extrașcolar, care nu este suficient de atractiv, fapt ce impune angajarea specialiștilor fără studii psihopedagogice. De menționat că în Republica Moldova nu există un sistem funcțional de formare inițială și continuă a cadrelor didactice pentru educația și învățământul extrașcolar.

Managementul educației și învățământului extrașcolar este inefficient, în mare parte, din mai multe considerente: apartenența instituțiilor de educație și învățământ extrașcolar la diferiți fondatori, lipsa unui concept clar de gestionare a acestui subsistem etc.

Factori cauzali. Lipsa unor politici clare în domeniul educației extrașcolare relevante și coerente educației formale a elevilor; inexistența unui concept modern de management al educației nonformale; nivel insuficient de interacțiune a diferitor sectoare care au în subordine instituții de educație nonformală; nivel scăzut de profesionalizare a cadrelor didactice din sistemul respectiv.

Consecințe și riscuri. Sistem de educație nonformală neconsolidat și puțin receptiv la nevoile, interesele și opțiunile unui număr mare de elevi; periclitarea procesului de dezvoltare a personalității elevilor și a calității sistemului de educație în general.

În context, potrivit proiectului de lege pentru modificarea Codului educației, se propune stabilirea educației formale cu atribuirea certificatelor de competență profesională, absolvenților care promovează examenele de absolvire, conform nivelului de învățământ promovat pentru:

- școlile de muzică, artă și artă plastică ca instituții de învățământ artistic academic complementar primar și secundar, ciclul I,
- liceele de muzică, arte plastice, sport, liceu teoretic cu profil etc, ca instituții de învățământ artistic academic specializat cu programe integrate – învățământ primar și secundar, ciclul I și II,
- Proiectul de lege privind modificarea/completarea Codului Educației ce vizează învățământul extrașcolar și artistic presupune elaborarea și actualizarea altor acte normative:
  - Regulamentul de organizare și funcționare al instituțiilor de învățământ extrașcolar (centre de creație) și artistic complementar (școlile de muzică, artă și artă plastică)
  - Planul-cadru pentru învățământul artistic complementar

- Curricula pentru profiluri și discipline artistice
- HG Nr. 450 din 16.06.2011 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de încasare a taxei pentru instruire în școlile de muzică, artă și artă plastică ajustată conform cadrului normativ actualizat
- Instrucțiunea cu privire la evaluarea competențelor profesionale și actele de studii eliberate absolvenților instituțiilor de învățământ artistic complementar / Cadrul normativ privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul artistic complementar (pentru Școlile de Artă, Muzică și Artă plastică)
- Actele de studii privind certificarea competențelor profesionale din domeniul învățământul artistic complementar perfectate

* De menționat, că în acest capitol am utilizat terminologia veche, raportându-ne la normele regulatorii existente.

3. Descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul de lege nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene și nu necesită descrierea gradului de compatibilitate.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Formarea competențelor profesionale a copiilor cu vârsta de 7-16 ani (și a adulților) din Republica Moldova este realizată în următoarele instituții, publice și private:

- 44 școli de muzică și 4 sucursale,
- 57 școli de artă și 10 sucursale,
- 19 școli de artă plastică și 4 sucursale,
- 71 școli de sport,
- 71 centre de creație.

Actualmente în Republica Moldova sunt 138 școli de muzică, artă și artă plastică, cu număr de 19850 locuri de instruire și aproximativ 2350 cadre didactice.

Conform Codului Educației, școlile de muzică, artă și artă plastică sunt incluse la lit. „j)” *instituție de învățământ secundar vocațional de arte, sport etc. – școală, cât și lit. „m)” instituție de învățământ extrașcolar - școală (de arte: arte plastice, muzică, teatru; de sport etc.), centru de creație, club sportiv, centru sportiv de pregătire a loturilor naționale, tabără de odihnă, ceea ce creează confuzie în privința formei de educație (formal sau nonformal) și nivelului de învățământ atribuite acestor instituții. Mai mult ca atât, instituții complet diferite, ca scop, structură și funcționare, sunt atribuite combinat la aceleași tipuri, împreună cu tipuri de instituții din alte domenii care nu au specificul menționat mai sus. Respectiv, diferențele semnificative în categoria instituției trebuie să stea la baza abordărilor diferite din partea ministerului de resort pentru a reflecta realitățile și a satisface necesitățile beneficiarilor. Prezentul proiect vine cu completările necesare la lista tipurilor de instituții din Art. 15 din Codul Educației.*

Totodată, divizarea strictă a învățământului artistic pe criteriile „formal - informal – nonformal” sau „general - extrașcolar” nu este posibilă luând în considerație diversitatea tipurilor de instituții din domeniu și îmbinarea acestor elemente în cadrul procesului de studii. Multe din instituțiile de educație artistică combină formele de predare în programe

specifice, care nu pot fi divizate strict pe componentele respective. Un exemplu elocvent ar fi liceul republican de muzică, unde disciplinele de cultură generală sunt armonios repartizate printre orele specializate (sau invers). Asta creează și o ambianță mai potrivită de însușire a materiilor, generând alternarea activităților, dar și scade din presiunea numărului mărit de ore, urmare a necesității parcurgerii programelor de studii obligatorii pentru toată țara, dar și includerii în programul de studiu, în prim plan, a disciplinelor specializate într-un procentaj considerabil (30-70% din timpul de studii).

Deci, pentru liceele republicane, colegii, centrul de excelență (într-un oarecare sens, prin continuitate, și universitățile) a survenit necesitatea clasificării lor prin termenul „**specializat**”, deoarece disciplinele de profil nu au un caracter suplimentar, extra-școlar, ci specializat, intra-școlar.

Prin contrast cu școlile de artă, care oferă servicii educaționale cu caracteristici extra-școlare, suplimentare la învățământul general, dar de asemenea care au la bază curicule academice, beneficiază de finalități la nivel gimnazial (certificate, diplome) și de regulă se desfășoară în cadrul unor instituții distincte. De asemenea, aceste tipuri de instituții oferă atât posibilitatea profesionalizării academice (deci, se încadrează în logica terminologiei „**academic**”), cât și inițierea în domeniu pentru dezvoltare personală, la nivel de amatori, fără finalități obligatorii (ceea ce denotă tangențe cu învățământul informal). Fără a oferi componenta învățământului general, aceste instituții se încadrează în verticala învățământului artistic, oferind posibilitatea continuării studiilor în instituțiile de nivelul următor (în licee, colegii, centrul de excelență), fiind și acel filtru de competențe pentru instituțiile din sfera specializată. Deci, pentru acest tip de instituții s-a propus aplicarea termenului „**complementar**”, (termen utilizat anterior, la care s-a renunțat din motive inexplicabile în 2014), ceea ce redă esența instituțiilor atribuite.

Aceste două segmente, cel **specializat** și cel **complementar**, sunt parte a sectorului învățământului artistic **academic**, prin diferență de sectorul învățământului artistic **non-academic** (actualmente reglementat suficient la compartimentul învățământului extra-școlar). Una din problemele majore ale subsistemului învățământului artistic la moment este tocmai reglementarea doar a sectorului non-academic, prin atribuirea sau chiar impunerea acestor norme întregului subsistem, sau prin divizarea artificială a instituțiilor din segmentul academic între diverși factori de decizie, după cum s-a menționat mai sus. Toate aceste termene au fost incluse la Art. 3, compartimentul definiții.

Totodată, la subiectul finalităților, conform prevederilor pct. (7) „*La finalizarea studiilor în învățământul secundar vocațional de arte, sport etc. se eliberează actele de studii enumerate la alin. (6), conform nivelului de învățământ promovat, și certificate de calificare profesională*”, care presupune eliberarea actelor de studii specifice învățământului formal. Iar în pct. (8) „*La absolvirea de cursuri în cadrul formării profesionale a adulților se eliberează certificate de perfecționare, de specializare, de recalificare sau de competență profesională. La absolvirea programelor de calificare parțială (microcalificare) se eliberează certificate de competență profesională (microcertificate)*”, presupune eliberarea actelor de studii specifice învățământului nonformal.

La moment, școlile de muzică, artă și artă plastică eliberează certificate vechi, tipărite la tipografie. Dar, în conformitate cu pct. (7), lit (2) al Codului Educației, actele de studii eliberate în formatul aprobat de alte entități juridice nu sunt recunoscute. Mai există și problema completării manuale a suplimentului la diplomele de absolvire a liceelor, în care componenta de specialitate este inclusă separat, fișa respectivă adesea fiind

neîncăpătoare. În epoca tehnologiilor informaționale și a digitalizării asemenea practici par desuete și sunt necesare soluții tehnice pentru standartizarea actelor de studii pentru toate tipurile și nivelele de instituții din învățământul artistic, respectând standardele ISCED.

Dezvoltarea potențialului cultural și artistic la copii are loc prin intermediul activităților de educație nonformală, în cadrul centrelor de creație, cluburi sportive, etc. și educație formală, atât în cadrul școlilor de muzică, artă și artă plastică, cât și în cadrul:

- instituțiilor de învățământ secundar general, ciclul II (licee specializate cu profil – 4 instituții, licee cu clase specializate de profil),
- instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar (colegii – 4 instituții),
- instituțiilor de învățământ profesional tehnic cu programe de diferite niveluri sau programe integrate (centrul de excelență – 1 instituție),
- instituțiilor de învățământ superior – (5 instituții – AMTAP, Institutul de Arte Transnistrean, Universitatea de Stat Alecu Russo din Bălți, catedre în cadrul UTM și UPSIC).

În comunitatea artistică în ultimii 2-3 ani se conturează un consens în privința încadrării subsistemului învățământului artistic în sistemul general al educației, cu gestiunea segmentului educațional de către Ministerul Educației și Cercetării, iar a domeniului propriu zis de activitate – de Ministerul Culturii. La moment mai există dispersarea componentelor educaționale, însă, urmare a modificărilor actuale și ulterioare, direcția strategică este tranziția tuturor instituțiilor educaționale din domeniul învățământului artistic către sistemul de educație, segmentul artistic. Ulterior vor fi elaborate aspectele ce țin de instituțiile din învățământul artistic care actualmente se regăsesc în sfera învățământului profesional tehnic, și completate aspectele care vizează învățământul artistic superior (universitar și post-universitar).

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative („legea învățământului artistic”) va asigura accesul la studiile de calitate a tuturor copiilor/tinerilor prin intermediul educației formale, astfel încât competențele profesionale formate să fie certificate în conformitate cu nivelul de studii absolvit. Aceste prevederi vor contribui la conservarea celor mai bune tradiții academice din domeniul învățământului artistic, moștenite din diverse surse civilizatoare, dar și fortificarea și consolidarea acestui subsistem, cu încadrarea lui armonioasă în sistemul de educație și atragerea experților din domeniu la gestionarea, setarea de priorități și elaborarea cadrului juridic, strategic, metodologic.

Diversificarea oportunităților educaționale în domeniul artistic va oferi de asemenea diverse posibilități pentru copii de a-și dezvolta potențialul cultural și artistic. Totodată, activitățile de educație artistică complementară vor asigura bunăstarea copiilor prin reducerea fenomenului de bullying și crearea unui climat psihoemoțional pozitiv în dependență de preferințele și necesitățile fiecărui elev. În aceeași măsură, un climat pozitiv ajută la prevenirea absenteismului, abandonului școlar, altor forme de violență și sporește rezultatele școlare ale elevilor.

O demarcare clară a tipurilor de instituții din cadrul învățământului artistic, introducerea definițiilor și parametrilor sus-menționați vor permite și o planificare mai bună a surselor financiare alocate acestui subsistem. Anterior nu exista bază legală pentru delimitarea necesităților specifice pentru aceste instituții față de alte instituții din învățământul general, planificarea fiind anterior posibilă doar în baza cheltuielilor

raportate, real suportate sau a experienței din anii trecuți, fără verificarea eficienței manageriale, promovarea competitivității serviciilor educaționale. Deși arta și educația artistică sunt un domeniu costisitor, axat în toate țările dezvoltate pe subvenții și sponsorizare, o mai bună înțelegere a subsistemului învățământului artistic din partea statului va ajuta la eficientizarea gestionării acestuia, identificarea surselor de finanțare suplimentare, motivarea profesorilor de a intra în sistem și a managerilor de a aplica la funcțiile de conducere. Desigur, beneficiile pentru societate vor fi imense, chiar dacă nu vizibile imediat.

5. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prezentului proiect de lege nu va necesita cheltuieli financiare suplimentare de la bugetul de stat, încadrându-se în limitele bugetare actuale alocate pentru domeniul respectiv.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Pentru implementarea prezentului proiect de lege va fi necesară modificarea altor acte normative:

Legea 270/2018 *privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*, anexa 7, este necesar de a înlocui „instituțiile de învățământ de arte”, în instituții de învățământ artistic academic specializat și complementar complementar sau atribuirea clară a clasei de salarizare.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, inițierea elaborării proiectului de lege a fost anunțată public în cadrul întâlnirii ministrului cu reprezentanții domeniului, directorii a peste 50 de instituții de profil din țară, instituții concertistice, comunitatea academică în data de 13 decembrie 2023, comunicatul despre care a fost plasat pe pagina oficială a Ministerului Educației și Cercetării în rețeaua socială facebook. Urmare a ședinței, prin ordinul ministrului Nr. 29 din 12.01.2024 a fost constituit grupul de lucru care a s-a întrunit, prin intermediul ședințelor periodice (offline și online), pentru a elabora și cristaliza prevederile prezentului proiect de lege.

Anterior, pe parcursul anilor 2021-2023 au avut loc numeroase audiențe și întâlniri ale deputaților în Parlamentul RM cu reprezentanții domeniului, directori de instituții, cadru pedagogic, artiști, uniuni de creație, studenți și elevi, ceea ce a constituit etapa premergătoare elaborării proiectului, echivalentă a consultărilor publice veritabile, axate pe conținut.

De asemenea, proiectul va fi plasat pentru consultări publice pe pagina web oficială a Ministerului Educației și Cercetării, compartimentul Transparență decizională, secțiunea Modul de participare.

8. Constatările expertizei anticorupție
Proiectul de lege va fi supus expertizei Centrului Național Anticorupție.
9. Constatările expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene
Proiectul de lege nu necesită efectuarea expertizei de compatibilitate, dat fiind faptul că nu este un proiect de armonizare cu legislația UE, domeniul educației ținând de competențele autorităților naționale.
10. Constatările expertizei juridice
Proiectul de lege va fi supus expertizei juridice a Ministerului Justiției.
11. Constatările altor expertize
Proiectul de lege nu necesită a fi supus altor expertize.

**Deputați în Parlament,
Vitali GAVROUC
Marcela NISTOR**